ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 17. januára 2008 *

Vo veci C-19/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko) z 19. decembra 2006 a doručený Súdnemu dvoru 23. januára 2007, ktorý súvisí s konaním:

dedičia Paula Chevassusa-Marchea

proti

Groupe Danone,

Société Kro beer brands SA (BKSA),

Société Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME),

* Jazyk konania: francúzština.

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann (spravodajca), sudcovia A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič a E. Levits,

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— dedičia pána Chevassusa-Marchea, v zastúpení: SCP Waquet, Farge a Hazan, advokáti,

— spoločnosti Groupe Danone, Kro beer brands SA (BKSA) a Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME), v zastúpení: SCP Célice, Blancpain a Soltner, advokáti,

— francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a A.-L. During, splnomocnení zástupcovia,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a A. Dittrich, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: H. Støvlbæk a A. Bordes, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 ods. 2 smernice Rady z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov (Ú. v. ES L 382, s. 17; Mim. vyd. 06/001, s. 177, ďalej len „smernica“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi dedičmi pána Chevassusa-Marchea a spoločnosťami Groupe Danone, Kro beer brands SA a Évian eaux minérales d'Évian SA, ktorý sa týka vyplatenia dlžných provízií pánovi Chevassusovi-Marcheovi zo strany týchto spoločností.

Právny rámec

3 Článok 1 ods. 2 smernice definuje, že obchodný zástupca znamená „samostatne zárobkovo činného sprostredkovateľa, ktorý má trvalé oprávnenie dojednávať predaj alebo nákup tovaru v mene a na účet inej osoby, ktorá sa ďalej nazýva ‚zastúpený' alebo dojednať a uzatvoriť takéto právne úkony na účet a menom zastúpeného".

4 Podľa ustanovení článku 4 ods. 1 smernice:

„Vo vzťahu k svojmu zástupcovi musí zastúpený konať zodpovedne a dobromyseľne."

5 Článok 7 smernice stanovuje:

„1. Obchodný zástupca má nárok na províziu z obchodných transakcií uzatvorených počas platnosti zmluvy o obchodnom zastúpení:

a) ak sa transakcia uzatvorila v dôsledku jeho činnosti

alebo

b) sa transakcia uzatvorila treťou stranou [osobou — *neoficiálny preklad*], ktorú obchodný zástupca predtým získal za zákazníka pre transakciu rovnakého druhu.

2. Obchodný zástupca má tiež nárok na províziu z transakcií uzatvorených počas platnosti zmluvy o obchodnom zastúpení:

— buď v prípadoch, keď je mu zverená určitá geografická oblasť alebo skupina zákazníkov,

— alebo ak má výhradné právo na určitú geografickú oblasť alebo skupinu zákazníkov,

a ak sa uzatvorila transakcia so zákazníkom, ktorý patrí do tejto oblasti alebo skupiny.

Členský štát zahrnie do svojich vnútroštátnych právnych predpisov jednu z možností uvedených v predchádzajúcich dvoch zarážkach.“

6 Čo sa týka vzniku nároku na províziu, článok 10 ods. 1 a 2 smernice uvádza:

„1. Provízia je splatná, ak nastane aspoň jedna z nasledovných okolností:

a) zastúpený uskutočnil transakciu alebo

b) zastúpený mal podľa dohody s treťou stranou [osobou — *neoficiálny preklad*] uskutočniť transakciu alebo

c) tretia osoba uskutočnila transakciu.

2. Provízia sa stáva splatnou najneskôr vtedy, keď tretia osoba uskutočnila svoju časť transakcie alebo mala tak urobiť, ak zastúpený uskutočnil svoju časť transakcie tak, ako mal.“

7 Čo sa týka zániku nároku na províziu, článok 11 ods. 1 smernice stanovuje:

„Nárok na províziu môže zaniknúť, iba ak:

— je ustanovené, že zmluva medzi treťou stranou [osobou — *neoficiálny preklad*] a zastúpeným sa nerealizuje

a

— že sa tak nestalo vinou zastúpeného.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

8 V roku 1987 uzatvorila spoločnosť BSN, teraz spoločnosť Groupe Danone, s pánom Chevassusom-Marcheom zmluvu o výlučnom zastúpení, aby zastupoval jej dcérske spoločnosti Brasseries Kronenbourg, teraz Kro beer brands SA, a Évian eaux minérales d'Évian SA vo vzťahu k zákazníkom, ktorými sú dovozcovia, veľkoobchodníci a maloobchodníci ich výrobkov v určitej geografickej oblasti zahŕňajúcej ostrovy Mayotte a Réunion (pričom Mayotte je francúzske zámorské spoločenstvo a Réunion je zámorský departement).

9 Po vypovedaní tejto zmluvy pán Chevassus-Marche požiadal spoločnosť Groupe Danone, ako aj jej dcérske spoločnosti o zaplatenie rôznych súm vrátane provízií týkajúcich sa nákupov, ktoré uskutočnili dve spoločnosti podnikajúce v jeho geografickej oblasti. Tieto žiadosti boli zamietnuté z dôvodu, že dotknuté nákupy sa uskutočnili v nákupných centrálach a u predajcov usadených vo Francúzsku mimo dosahu kontroly spoločnosti Groupe Danone a jej dcérskych spoločností a neboli vykonané v dôsledku činnosti pána Chevassusa-Marchea.

10 Keďže Tribunal de commerce de Paris a Cour d'appel de Paris zamietli jeho žalobu v rozsahu týkajúcom sa zaplatenia uvedených provízií, pán Chevassus-Marche podal dovolanie na Cour de cassation, v ktorom po jeho smrti pokračovali jeho dedičia.

11 Cour de cassation zastáva názor, že rozhodnutie, ktoré má byť vydané v konaní vo veci samej, si vyžaduje výklad článku 7 ods. 2 smernice. V dôsledku toho rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 7 ods. 2 smernice… vykladať v tom zmysle, že obchodný zástupca, ktorému je zverená určitá geografická oblasť, má nárok na províziu v prípade, ak bola obchodná transakcia uzatvorená medzi treťou osobou a zákazníkom, ktorý patrí do tejto oblasti, bez toho, aby zastúpený bol priamo alebo nepriamo účastníkom tejto transakcie?“

O prejudiciálnej otázke

12 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 7 ods. 2 prvá zarážka smernice vykladať v tom zmysle, že obchodný zástupca, ktorému je zverená určitá geografická oblasť, má nárok na províziu z transakcií uzatvorených medzi zákazníkmi, ktorí patria do tejto oblasti, a treťou osobou bez toho, aby sa zastúpený priamo alebo nepriamo na nich zúčastňoval.

13 Vo svojom rozsudku z 12. decembra 1996, Kontogeorgas (C-104/95, Zb. s. I-6643), Súdny dvor podal výklad článku 7 smernice v prípade, keď sám zastúpený obchodoval so svojimi výrobkami vo vzťahu k zákazníkom patriacim do geografickej oblasti, ktorú už predtým zveril obchodnému zástupcovi. O otázke, či si tento obchodný zástupca môže nárokovať províziu z transakcií uzatvorených bez jeho činnosti, Súdny dvor v bode 16 uvedeného rozsudku rozhodol, že článok 7 smernice uvádza dva alternatívne prípady týkajúce sa nároku na províziu. Jeho odsek 1 upravuje prípad súčasnej alebo predchádzajúcej činnosti obchodného zástupcu, zatiaľ čo odsek 2 stanovuje, že obchodný zástupca má byť odmenený za všetky transakcie, ktoré boli uzatvorené v určitej geografickej oblasti alebo s určitou skupinou zákazníkov bez toho, aby sa akokoľvek zmieňoval o činnosti obchodného zástupcu.

14 V uvedenom prípade vo veci už citovaného rozsudku Kontogeorgas Súdny dvor preto rozhodol, že článok 7 ods. 2 prvá zarážka sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ je obchodnému zástupcovi zverená určitá geografická oblasť, má nárok na províziu z transakcií uzatvorených so zákazníkmi, ktorí patria do tejto oblasti, hoci boli uzatvorené bez toho, aby sa na nich zúčastňoval (rozsudok Kontogeorgas, už citovaný, bod 19).

15 V tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania vzniká otázka, či sa na tento výklad treba tiež odvolávať v prípade ako vo veci samej, keď boli zmluvy o predaji tovaru uzatvorené so zákazníkmi v geografickej oblasti zverenej danému obchodnému zástupcovi nielen bez jeho účasti, ale takisto bez priamej či nepriamej účasti zastúpeného.

16 V tejto súvislosti je nutné uznať, ako tvrdia aj dedičia pána Chevassusa-Marchea, že článok 7 ods. 2 smernice uvádza len „transakc[ie] uzatvoren[é] počas platnosti zmluvy o obchodnom zastúpení“ a spresňuje to iba tým, že obchodnému zástupcovi musí byť zverená určitá geografická oblasť alebo skupina zákazníkov. Tak v prípade obchodného zástupcu, ako aj v prípade zastúpeného sa výslovne nevyžaduje jeho účasť.

17 Článok 7 ods. 2 smernice sa však má vykladať v spojení s jej článkom 10 spresňujúcim podmienky, ktorým podlieha nárok obchodného zástupcu na províziu.

18 Článok 10 smernice stanovuje okolnosti, na základe ktorých vzniká tento nárok. Z tohto dôvodu jeho odsek 1 rozlišuje tri alternatívne okolnosti, pričom na základe

každej z nich môže vzniknúť nárok na províziu. Nárok na províziu teda vzniká, ak zastúpený uskutočnil transakciu alebo mal podľa dohody s treťou osobou uskutočniť transakciu alebo tretia osoba uskutočnila transakciu. Článok 10 ods. 2 smernice spresňuje, že provízia sa stáva splatnou najneskôr vtedy, keď uvedená tretia osoba uskutočnila svoju časť transakcie alebo mala tak urobiť, ak zastúpený uskutočnil svoju časť transakcie tak, ako mal.

19 Zo syntézy týchto dvoch odsekov článku 10 smernice vyplýva, že nárok obchodného zástupcu na províziu vzniká, ak zastúpený uskutočnil alebo mal uskutočniť svoju časť transakcie alebo ak tretia osoba v zmluve o obchodnom zastúpení, t. j. zákazník, uskutočnila svoju časť transakcie alebo mala tak urobiť. Vo všetkých týchto prípadoch sa teda vyžaduje účasť zastúpeného na transakciách, na základe ktorých si môže obchodný zástupca nárokovať províziu.

20 Takýto výklad článku 10 smernice je potvrdený znením jej článku 11 ods. 1, podľa ktorého nárok obchodného zástupcu na províziu môže zaniknúť, iba ak je ustanovené, že zmluva medzi treťou osobou a zastúpeným sa nerealizuje a že sa tak nestalo vinou zastúpeného. Tento jediný dôvod zániku práva na províziu, ktorý vyžaduje splnenie dvoch okolností, v ktorých sa výslovne odkazuje na zastúpeného, zdôrazňuje dôležitosť úlohy zastúpeného pre existenciu nároku na províziu.

21 Z výkladu článku 7 ods. 2 v spojení s článkom 10 ods. 1 a 2 a článkom 11 ods. 1 smernice tak vyplýva, že obchodný zástupca môže žiadať o províziu z transakcie len v prípade, že sa zastúpený priamo alebo nepriamo zúčastnil na jej uzatvorení.

22 Vnútroštátnemu súdu prináleží určiť, či mu podklady, ktorými disponuje, posúdené so zreteľom na ochranu obchodného zástupcu, ktorá predstavuje jeden z cieľov smernice (rozsudky z 30. apríla 1998, Bellone, C-215/97, Zb. s. I-2191, bod 13; z 9. novembra 2000, Ingmar, C-381/98, Zb. s. I-9305, bod 20, a z 23. marca 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, Zb. s. I-2879, bod 19), ako aj povinnosť konať zodpovedne a dobromyseľne, ktorá zastúpenému vyplýva z článku 4 smernice, umožňujú, alebo neumožňujú preukázať existenciu takej účasti, či už táto účasť zastúpeného je povahy právnej, napríklad prostredníctvom zástupcu, alebo skutkovej.

23 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať, že článok 7 ods. 2 prvá zarážka smernice sa má vykladať v tom zmysle, že obchodný zástupca, ktorému je zverená určitá geografická oblasť, nemá nárok na províziu z transakcií uzatvorených medzi zákazníkmi, ktorí patria do tejto oblasti, a treťou osobou, ak sú tieto transakcie uzatvorené bez priamej či nepriamej účasti zastúpeného.

O trovách

24 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 7 ods. 2 prvá zarážka smernice Rady 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov sa má vykladať v tom zmysle, že obchodný zástupca, ktorému je zverená určitá geografická oblasť, nemá nárok na províziu z transakcií uzatvorených medzi zákazníkmi, ktorí patria do tejto oblasti, a treťou osobou, ak sú tieto transakcie uzatvorené bez priamej či nepriamej účasti zastúpeného.

Podpisy